

WPROWADZENIE DO NUMERU

Przedstawiony zeszyt „Studiów Ekonomicznych” zawiera sześć artykułów będących owocem realizacji wspólnego polsko-węgierskiego projektu naukowego „Wzorce rozwoju krajów Europy Środkowo-Wschodniej po kryzysie lat 2007–2009, na przykładzie Polski i Węgier”. Projekt ten był realizowany we współpracy Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN z Instytutem Gospodarki Światowej WAN w ramach Porozumienia o Współpracy między Polską Akademią Nauk a Węgierską Akademią Nauk na lata 2014–2016. Kierownikiem projektu ze strony węgierskiej był prof. Miklós Szanyi, a ze strony polskiej prof. Barbara Błaszczuk. Główne nurty zainteresowań w ramach tego projektu koncentrowały się na problematyce przekształceń własnościowych i roli państwa w gospodarce, zagadnieniach innowacyjności, przedsiębiorczości i internacjonalizacji gospodarek oraz konwergencji systemowej, szczególnie w dziedzinie zabezpieczeń społecznych. Oprócz prac *stricto* naukowych współpraca w ramach projektu była poświęcona systematycznej wymianie informacji o sytuacji ekonomicznej na Węgrzech i w Polsce oraz dyskusji o rozwiązaniach systemowych i narzędziach polityki gospodarczej stosowanych w obu krajach. W kolejnych latach współpracy odbyły się trzy międzynarodowe konferencje naukowe (dwie w Warszawie i jedna w Budapeszcie). W wyniku trzyletniej kooperacji wykształciły się też silne więzi współpracy między naukowcami polskimi i węgierskimi. Niektórzy członkowie Zespołu występowali razem na dużych międzynarodowych konferencjach i organizowali wspólne autorskie sesje na tych konferencjach (np. na Pierwszym Kongresie Ekonomii Porównawczej w Rzymie w czerwcu 2015 r.).

Przedstawione w tym zbiorze publikacje są rezultatem wybranego nurtu prac Zespołu polsko-węgierskiego, poświęconych zmieniającej się roli państwa w gospodarce, a w szczególności obserwowanym tendencjom w obszarze przekształceń własnościowych oraz towarzyszącym tym procesom regulacjom państwowym. Większość artykułów koncentruje się na analizowaniu z tego punktu widzenia aktualnych cech systemu gospodarczego w Polsce i na Węgrzech, a autor jednego artykułu przygląda się doświadczeniom Francji i Słowenii w tym samym obszarze. Mimo tego samego przedmiotu zainteresowań, podejście każdego autora do analizowanej materii jest odmienne. **Barbara Błaszczuk** zajmuje się w swoim artykule kategorią szeroko pojętego *odwracania prywatyzacji* w Polsce i na Węgrzech i przedstawia autorską typologię zjawisk, które składają się na tę

zbiorczą kategorię, próbując stworzyć ramy porządkujące omawiane zagadnienia. W części empirycznej artykułu znajdujemy przykłady wymienionych typów odwracania prywatyzacji w obu krajach. **Piotr Kozarzewski** omawia główne tendencje w zmianach polityki właścicielskiej państwa polskiego, podkreślając wyraźny trend w stronę jej etatyzacji, występujący od kilku lat. **Peter Mihályi** omawia procesy renacjonalizacji i recentralizacji gospodarki na Węgrzech, na tle szerszych zmian ustrojowych tego kraju w ostatnich sześciu latach, wskazuje też na objawy osłabiania konkurencji na skutek określonych regulacji państwowych. **Miklós Somai** opisuje kolejne fale prywatyzacji i nacjonalizacji przedsiębiorstw w okresie kilku minionych dziesięcioleci w dwóch tak różnych krajach jak Francja i Słowenia i znajduje w nich pewne podobieństwa. Są nimi głęboko zakorzenione tradycje etatystyczne, które czynią bardziej „naturalnym” proces upaństwowienia niż prywatyzacji. Mimo tej inercji w dłuższym okresie oba te kraje muszą się, zdaniem autora, jednak dostosować do europejskiego otoczenia gospodarczego i politycznego. W dwóch ostatnich artykułach autorzy starają się wprowadzić nieco szerszą optykę. **Éva Voszka**, przedstawiając procesy nacjonalizacji na Węgrzech w kontekście międzynarodowym, zwraca uwagę na różnice między „ratunkowymi” nacjonalizacjami w krajach Europy Zachodniej a pozornie podobnymi procesami w jej kraju. Przedstawia też interesujące dane dotyczące udziału sektora prywatnego w różnych krajach OECD. Jej zdaniem, nacjonalizacja na Węgrzech nie jest neutralnym narzędziem, ale służy do zmiany ustroju gospodarczego i politycznego i do redystrybucji własności. **Miklós Szanyi** próbuje analizować procesy nacjonalizacji i rosnącej interwencji państwa z punktu widzenia jakości instytucji rynkowych i poświęconej ich badaniu literaturze teoretycznej. Jasno wybrzmiewa na tle tych rozważań postulat, że instytucje państwowe powinny służyć dobru publicznemu, a nie realizacji prywatnych czy grupowych interesów.

Mimo dokonania obszernych studiów w przedstawionym obszarze, nadal pozostaje wiele otwartych kwestii, takich jak np. pytania:

- czy wyraźnie widoczna w wielu krajach po kryzysie lat 2007–2009 tendencja do upaństwowienia własności i centralizacji zarządzania gospodarką jest czymś trwałym i powszechnym, czy raczej przejściowym i lokalnym?
- Jaki jest wpływ różnych czynników (nie tylko gospodarczych, ale politycznych i społecznych) na obserwowane zjawiska?
- Na ile wzmacnianie roli państwa jest próbą ratowania się przed globalizacją i przewagami nowo rozwijających się mocarstw gospodarczych, a w jakim stopniu wynikiem rzeczywistych trendów rozwoju technicznego i społecznego, do których trzeba się dostosować?
- Jaki będzie przyszły model ustroju kapitalistycznego i w którą stronę pójść główne zmiany?

Te i inne pytania będziemy się starali stawiać w przyszłych pracach naukowych naszego Zespołu, zaplanowanych na następne trzy lata.

Barbara Błaszczuk